

**Και νοερῆς ἀφθειγκτα Λατινίδος ὄργια Μούσης
ἄζετο παπταίνων Ἄπολλῆιος, ὄντινα μύστην
Αὔσονις ἀρρήτου σοφίης ἐθρέψατο Σειρήν.**

305

XIV. De Tagete eiusque doctrina (21-26)

21. Lyd. *ost.* 2-3 (7.28-8.27 Wachsmuth²)

¹ Ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν, τοὺς² ἐξ Ἰταλίας φημί, Τάγης ἀρχηγὸς τοῦ πράγματος (*doctrinae scilicet de ostentis*) γέγονεν, ἀκόλουθον τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι χρήσασθα[ι, μ]ἄλλον δὲ τῆ τούτων ἐννοία· τοῖς γὰρ ἀρχαιότεροις ὀνόμασιν ἐκεῖνα συγκείμενα δυσπαρακολούθητά πὼς ἐστὶ καὶ οὐ σφόδρα σαφῆ. [Ἑρμηνεύθη δὲ ὅμως τοῖς]³ λοιποῖς, Τάρχοντί τε τῷ θουοσκόπῳ καὶ Ταρκύτῳ τῷ [τελεσθῆ]⁴ καὶ Κα[πιτωνί] ἱερεῖ, ὥστε ἐκ τῶν πᾶσι τούτοις εἰρημέ[νων] ἔστι μίαν] τινὰ⁵ διαπλέξαι τοῦ πράγματος ἀρμονίαν. Δεῖ [τοῖνυν ἀφη]γῆσασθαι πρῶτον τίς τε οὗτος ὁ Τάγης <ἔχων τὴν προσηγορίαν>⁶ καὶ τίνες οἱ λοιπ[οί, καὶ ὅπως] γράμμασιν ἐνεπιστεύθη παρὰ τὸ κρατοῦν ἐν τοῖς ἱερ[οῖς τὰ τοιαῦ]τα⁷. 3. Τάρχων {ταύτη[[ς]] ἔχων τὴν προσηγορίαν} ἀνὴρ γ[έγονέ ποτε]⁸ θουοσκόπος, ὡς αὐτὸς ἐπὶ τῆς γραφῆς εἰσηνήκεται, εἷς [τῶν ὑπὸ] Τυρρηνοῦ τοῦ Λυδοῦ διδασκάλων (καὶ γὰρ δὴ τοῖς Θούσκ[ων] γράμμα[σι] ταῦτα δηλοῦνται, οὐπὼς τῆνικαῦτα τοῖς τόποις ἐκείνοις Εὐάνδρου τοῦ Ἀρκάδος ἐπιφανέντος· ἦν δὲ ἀλλοῖός τις ὁ τῶν γραμμάτων τύπος, καὶ οὐδὲ ὅλως καθημαξυμένος⁹ ἡμῖν· ἦ γὰρ ἂν τῶν ἀπορρήτων τε καὶ ἀναγκαιοτέρων οὐδὲν ἔμεινεν ἄχρι τοῦ παρόν[τος] λανθάνον). Φησὶ τοῖνυν ὁ Τάρχων ἐπὶ τοῦ συγγράμματος (ὅπερ [εἶ]ναί τινες Τάγητος ὑποπτεύουσιν, ἐπειδὴ περ ἐκεῖ κατὰ τινὰ διαλογικὴν ὁμιλίαν ἐρωτᾶ μὲν δῆθεν ὁ Τάρχων, ἀποκρίνεται δὲ ὁ Τάγης ὡς προσκαρτερῶν ἐκάστοτε τοῖς ἱεροῖς), ὡς [τυχόν] συμβέβηκεν αὐτῷ κατὰ τινὰ χρόνον ἀροτριῶντι θαυμάσιόν τι, οἷον οὐδὲ ἀκήκοέ τις ἐν τῷ παντὶ

¹ *C testis unicus, lacer et madore laborans; supplementa, nisi aliter indicavimus, editori principi Hase debentur*

² τοῖς Bekker^b

³ Ἑρμηνεύθη δὲ ὅμως τοῖς e.g. *Cor.* : χρῆσόμεθα δὲ καὶ τοῖς Hase : σαφῆ [γε ἦν τοῖς τοῦ Τάγητος] λοιποῖς *vix Graece Wood^b 96.7*

⁴ Ταρκυτίῳ τῷ [Θούσκῳ K. O. Müller II 35.66, *sed vd. Haupt^a 153-4*

⁵ εἰρημέ[νων] ἔστι μίαν] τινὰ *Cor.*, *coll. mag. 3.30.7 Schamp* : εἰρημέ[νων] γλαφυράν] τινὰ Hase : εἰρημέ[νων] μηδέποτε (*vel ἀδύνατόν*) τινὰ *Wood^b 96.8, adiectivo q.e.* τὴν *insolentius collocato*

⁶ ἔχων τὴν προσηγορίαν e l. **00** *huc transp. Cor.*, ταύτης (*sic in C scriptum ibidemque in ταύτη correctum*) *omittens utpote corruptum vel potius refictum e vocabulo q.e.* Τάγης, *quod videlicet in margine veteris exemplaris anteponebatur verbis modo praetermissis ad indicandum locum ubi verba illa supplenda essent (velut 'parola-segnale', ut cum Magnaldi^d dicamus; ad nominativum Τάγης cf. mag. 1.19.2 Schamp); nisi forte aliqua ante Τάρχων (l. **00**) interciderunt*

⁷ ἱερ[εῦσι τὰ τοιαῦ]τα *Wood^b 96.9*

⁸ γ[έγονέ ποτε] *Cor.* : γ[έγονε μὲν] Hase

⁹ καθημαξυμένος C, *corr. Hase*

χρόνω γενόμενον· ἀνεδόθη γὰρ <ἐκ>¹⁰ τοῦ αὐλακος παιδίον, ἄρτι μὲν τεχθῆναι¹¹ δοκοῦν, ὀδόντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἡλικίᾳ γνωρισμάτων ἀπροσδεές. Ἦν δὲ ἄρα τὸ παιδίον ὁ Τάγης (ὄν δὴ καὶ χθόνιον Ἐ[ρμῆν] εἶναι τοῖς Ἑλλησιν ἔδοξεν, ὡς πού καὶ Πρόκλος φησὶν ὁ διάδοχος· τοῦτο δὲ ἀλληγορικῶς παρὰ τὸν ἱερατικὸν παρακεκάλυπται νόμον, ἐπεὶ οὐ προφανῶς ὁ περὶ θειοτέρων πραγμάτων λόγος διὰ τοὺς ἀνιέρους, ἀλλὰ νῦν μὲν μυθικῶς νῦν δὲ παραβολικῶς παραδέδοται· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ψυχὴν τελειοτάτην καὶ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀπροσδεῆ ἐπὶ τὴν ὕλην ἐλθεῖν, βρέφος ἀρτιγενές ἐκ τοῦ αὐλακος ἀναδοθῆναι φησι). Τάρχων δὲ ὁ πρεσβύτερος (γέγονε γὰρ δὴ καὶ νεώτερος, ἐπὶ τῶν Αἰνείου στρατευσάμενος χρόνων) τὸ παιδίον ἀναλαβὼν καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐναποθέμενος τόποις ἠξίου τι παρ' [αὐτοῦ] τῶν ἀπορρήτων μαθεῖν. Τοῦ δὲ αἰτουμένου τυχὼν βι[βλίον] ἐκ τῶν εἰρημένων συνέγραψεν, ἐν ᾧ πυνθάνεται μὲν ὁ Τάρ[χων] τῆ τῶν Ἰταλῶν ταύτῃ τῆ συνήθει φωνῇ, ἀποκρίνεται δὲ [ὁ Τάγ]ης γράμμασιν ἀρχαίοις τε καὶ οὐ σφόδρα γνωρίμοις ἡμῖν γε[γρα]μμένων¹² τῶν ἀποκρίσεων. Πλὴν ἀλλ' ὅσον μοι γέγονε δυνα[τόν], ἔκ τε τῶν πεύσεων¹³ ἔκ τε τῶν ἄλλων ὅσοι τούτους ἡρμήνευσαν, [Κα]πίτωνός τε φημι καὶ¹⁴ Φωνηῆ¹⁵, καὶ Ἀπουληῆ¹⁶ Βικελλίου¹⁶ τε καὶ [Λ]αβεῶνος καὶ Φιγούλου, Πλινίου τε τοῦ φυσικοῦ, πειράσομαι ταῦτα πρὸς ὑμᾶς διελθεῖν.

verba ὄν δὴ καὶ χθόνιον—ἀναδοθῆναι φησι (ll. 00-00) cum Procli mentione (num in Ti. III 140.11-33 Diehl?), necnon fortasse alia, Lydi ipsius commenta sunt (vd. praef. 00); de Tarchonte iuniore (l. 00) cf. Lyc. Alex. 1242-3, Verg. Aen. libr. 8-11 passim et quae nuper disseruit Muse; de auctoribus ll. 00-00 laudatis vd. praes. Mastandrea^a 74-102

22. Lyd. *ost.* 54 (110.5-10 Wachsmuth²)

¹⁷ Ὅτι δὲ οὕτω καὶ οὐκ ἄλλως τὴν τυχρὰν ὁ περὶ αὐτῶν¹⁸ (*sc. de terrae motibus*) λόγος φεύζεται σύμβασιν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων γινῶναι δυνατόν. Αὐτὸς γὰρ Βικέλλιος¹⁹ ὁ Ῥωμαῖος ἐκ τῶν Τάγητος στίχων (περὶ οὗ καὶ Ἀπουλήϊος ὕστερον πλατεῖ καὶ ἐλευθέρῳ ποδὸς²⁰ ἀφηγήσατο λόγῳ) ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς καθ' ἑρμηνείαν φησίν.

¹⁰ *suppl. Wachsmuth¹⁻²*

¹¹ τετεχθῆναι C, *corr. Hase*

¹² γε[γρα]μμένων Cor. : γε ἐμμένων *edd.*

¹³ πεύσεων] Θούσκων Wachsmuth¹⁻², *quem sic autem 'hanc confusam narrationem etiam magis ridiculam' fecisse censet Thulin 10*

¹⁴ τέ... καὶ *aut scribae aut Lydi ipsius (cf. mag. pr.3 Schamp) errorem esse putat Weinstock, qui de C. Fonteio Capitone, cos. suff. a. 33 a. Chr. n., cogitat*

¹⁵ Φωνηῆ C, *corr. Schmitz 299*

¹⁶ Βικελλίου C, *corr. Hase*

¹⁷ *testes C, ALPRV*

¹⁸ αὐτὴν AP : αὐτὸν L

¹⁹ Βικέλλιος AP : Βικέλλιος L

²⁰ καὶ ἐλευθέρῳ ποδὸς *cum AP et Schow Cor. (sc. 'pede [abl. separ.] libera... oratione', quod Apuleius ipse pro 'soluta' dicere potuit; cf. Kissel ad Pers. 1.13) : καὶ ἐλευθέρῳ πόδες C : ποδὸς καὶ ἐλευθέρῳ L : καὶ ἐλευθέρου ποδὸς RV, quod Hase et Wachsmuth¹⁻² receperunt*

subsequitur Vicelli sismologium (ost. 55-58 [110.11-117.4 Wachsmuth²]), quod inter Apulei reliquias recipere non ausi sumus, fortasse nihilominus ex ipso Apulei opere de Tagete manat (vd. praef. 00). nonnulla quoque quae supra (ost. 53) de terrae motibus Lydus profert ex Apuleio hauriri potuerunt, cf. mund. 18.1-5 Magnaldi^c cum Macías et praes. Rota^{a-b}

23. Lyd. ost. 4 (9.13-10.9 Wachsmuth²)

²¹ Ἔστι γὰρ ἐκ τῆς πολυμαθεστάτης ἱστορίας λαβεῖν ὡς ἥλιοί τε πλείους κατὰ ταύτῃ καὶ σελήναι πεφῆνασι, γινομένου μὲν²² ἐξ ἀνακλάσεως τούτου (τοιγαροῦν οὐχ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἀλλ' ἐκ πλαγίου τὴν λεγομένην ἀντιδίσκωσιν θεωρεῖσθαι συμβαίνει, ἢ²³ ἀνισχόντων αὐτῶν ἢ δυομένων)· βασιλέων δὲ τοῦτο δυνατῶν κατ' ἀλλήλων ἐπαναστάσεις σημαίνει, ὡς ἐκ τῆς Καμβύσου κατ' Αἰγυπτίων ἐφόδου λαβεῖν ἔστι {δυνατόν}²⁴, καὶ ἐπὶ τῇ Νέρωνος καταστροφῇ, καθ' ἣν ἐπὶ μὲν τῆς Ἰουδαίας διάγων Οὐεσπασιανὸς πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνεφέρετο, κατὰ δὲ τὴν ἐσπέραν Βιτέλλιος, Γάλλος τε²⁵ καὶ Ὅθων ἐτέρωθεν ἀντανίσταντο²⁶. Ἀπουλήϊος δὲ περὶ τῶν τοιούτων γράφων καὶ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρι τρεῖς ἡλίους ὀφθῆναί φησιν²⁷, ὁμοίως δὲ καὶ σελήνας τοσαύτας ἐπὶ Γαίου Ἀννίου καὶ <Γναίου> Δομιτίου²⁸ τῶν ὑπάτων· <δι' ὧν>²⁹ ἄντικρυς ἐδηλοῦτο Γάλλους τε καὶ Σαυρομάτας τὰ Ῥωμαίων δηώσειν· τὸ δὲ [---]θῆναι.

ad universam rem cf. Plin. nat. 2.99 et Obseq. 32 (cum Mastandrea - Gusso 210.3)

24. Lyd. ost. 7 (14.20-15.1 Wachsmuth²)

³⁰ Ταῦτό δὲ τοῦτο (*sc. ingens saxum de caelo in terram cecidisse*) κατὰ τε Ἄβυδον καὶ Κύζικον συμβῆναι φησιν Ἀπουλήϊος· ὅθεν ἔτι καὶ νῦν λίθος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς πυρώδης μὲν τὸ χρῶμα, σιδήρῳ δὲ ἅπας κατασεσημασμένος· παραδεδόσθαι γὰρ λόγος Κυζικηνοῖς ὡς συναπολέσθαι³¹ τῷ λίθῳ τὴν πόλιν ἀνάγκη.

ad rem cf. Plin. nat. 2.150 (cum Cook III 881-6). verba ὅθεν—ἀνάγκη addidit Lydus, nisi forte illud ἔτι καὶ νῦν translaticie descriptum est

²¹ C testis unicus

²² μὲν *secl. Hercher*, cui tamen δὲ post βασιλέων (l. 00) respondere videtur, *polyptoto addito* (τούτου... τοῦτο); *huic interpretationi interpunctionem in τούτου—βασιλέων aptavimus*

²³ ἢ¹ Wachsmuth¹⁻²: καὶ C

²⁴ *secl. Hercher*

²⁵ τε *corr. Hase*: δὲ C

²⁶ ἀνθανίσταντο C, *corr. Hase*

²⁷ φησιν *corr. Hase*: φασίν C

²⁸ Γαίου Ἀννίου καὶ <Γναίου> Δομιτίου *corr. Wachsmuth¹⁻² 'Plinii librorum scriptura nixus'* (h.e. Gai filio Annio pro C. Fannio): Γναίου καὶ Δομιτίου C, *quod Lydum ipsum per errorem scripsisse putat Beaujeu^b*

²⁹ δι' ὧν *suppl. Hase*: <ῶ> Bekker^b

³⁰ C testis unicus

³¹ συναπολείσθαι Bandy, *fort. recte*

25a. Lyd. mens. 4.116 (154.9-155.4 Wünsch)

³² Ὅτι τῶν κομητῶν³³ εἶδη κατὰ μὲν τὸν Ἀριστοτέλην ἑννέα, κατὰ δὲ τὸν Ῥωμαῖον³⁴ Ἀπουλήϊον δέκα· ἰππίας, ξιφίας, πωγωνίας, δοκίας, πίθος, λαμπαδίας, κομήτης, δισκεύς, τυφών, κεράστης. Καὶ ὁ μὲν ἰππίας ἐκ τοῦ δρόμου καὶ τῆς ὀξύτητος οὕτως ὠνομάσθη, πλαγίας δὲ καὶ ἀμυδρὰς ἀκτῖνας διαρραίνει· ὁ δὲ ξιφίας δίκην ξίφους ἢ λόγχης μακρᾶς ἐκτεινόμενος φαίνεται, ὠχρὸς δὲ καὶ νεφελοειδής· ὁ δὲ πωγωνίας τὴν λοφιὰν οὐ κατὰ κεφαλῆς, ἀλλ' ὑποκάτω διαρραίνει δίκην πώγωνος· ὁ δὲ δοκίας ὅμοιος ἐγγύς ἐστι τῷ ξιφίᾳ³⁵, ἀλλ' οὐκ ὀξείας ἔχει, ἀμβλείας δὲ τὰς ἀρχάς·³⁶ ὁ δὲ πίθος ἐκ τοῦ σχήματος· ὁ δὲ λαμπαδίας πυρώδης καὶ δίκην πυρώπιδος λίθου ἢ δένδρου καιομένου πέφυκε διαλάμπειν· ὁ δὲ κομήτης πλατύς³⁷ ἐστὶ τὸ εἶδος καὶ ὥσπερ ἰλαρός, ἀργυροειδεῖς³⁸ τινὰς πλοκάμους ἔλκων· ὁ δὲ δισκεύς ἐξ αὐτῆς τῆς προσηγορίας δίκην δίσκου φαίνεται οὐ λαμπρὸς οὐδὲ ἐρυθρός, ἀλλ' ὥσπερ ἠλεκτρον· ὁ δὲ τυφὼν πυρώδης καὶ αἱματώδης φαίνεται καὶ λεπτοῦς τινὰς διαρραίνων³⁹ πλοκάμους· ὁ δὲ κεράστης δίκην σελήνης κερατοειδής, ὅς ἦνίκα Ξέρξης κατὰ τῆς Ἀττικῆς ἤλθεν λέγεται φανῆναι. (*Affertur exinde locus e Ptolemaeo de alio quoque cometarum genere, cui nomen est σάλπιγξ; cf. 25b ll. 00-00*)

25b. Lyd. ost. 10a-b (31.3-35.7 Wachsmuth²)

⁴⁰ 10a. Διάφοροι δὲ αἱ τῶν κομητῶν ὄψεις, ὡς⁴¹ καὶ διάφορα ἀλλὰ μὴ τὰ αὐτὰ⁴² ἀποτελεῖν⁴³, κακὰ δὲ πάντως⁴⁴. Ὁ μὲν γὰρ κομήτης ἐστὶ⁴⁵ πυρώδης καὶ ταῖς κόμαις αἱματώδης·⁴⁶ ὁ δὲ πωγωνίας ἐκ τῶν κάτωθεν δίκην πώγωνος ἔχει τὰς κόμας· ὁ δὲ ἀκοντίας ὅμοιος ἐστὶν ἀκοντίῳ καὶ ὥσπερ σίδηρος κραδαίνεται (οὗ φανέντος ἢ Ἰουδαία ἐάλω⁴⁷, ὡς καὶ Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλου εἴρηται)· ὁ δὲ ξιφίας βραχύτερος μὲν, ὠχρὸς⁴⁸ δὲ καὶ ξιφήρεις ἔχων τὰς ἀκτῖνας· ὁ δὲ δισκεύς δίσκῳ παρεμφερῆς⁴⁹ καὶ τὸ εἶδος ὡς ἠλεκτρος· ὁ δὲ πίθος καπνώδους μὲν φωτὸς πλήρης, τὸ δὲ σχῆμα ὅμοιος τῇ προσηγορίᾳ· μεθ'

³² testes BMonPc (κομητῶν δὲ—διαρραίνει, ll. 0-0 tantum), S (ὅτι—κεράστης, ll. 0-0 tantum)

³³ ὅτι τῶν κομητῶν S : κομητῶν δὲ BMonPc

³⁴ Ῥωμαϊκὸν S

³⁵ τοῦ ξιφία Mon

³⁶ ἀρχάς dubium : ἀκτῖνας Roether : σειράς Hercher : ἄκρας Wachsmuth² 166 : αἰχμάς Cor.

³⁷ πλατύς] πραῦς Wachsmuth² 166

³⁸ ἀργυροειδεῖς] num πυροειδεῖς (Cor.)? cf. nihilominus Plin. nat. 2.90 argenteo crine... refulgens

³⁹ τινὰς καὶ πυκνοὺς διασύρων (pro διασπείρων? Cor.) Mon

⁴⁰ testes DMNPb (ll. 1-00) et LO (τὴν Ἑλλάδα, l. 00 tenus) – quorum omnium alius alias inscriptiones, quas non adnotavimus, singulis cometarum nominibus praeposit – necnon C (ὠ]σανεῖ—προῦθηκαν, ll. 00-00 tantum). hinc complura hausit Io. Camaterus in versibus de cometis (introd. in astronomiam 3203-394 Weigl^b, vd. Weigl^a 20-1)

⁴¹ pro ὡς καὶ—πάντως nuda cometarum nomina enumerata praebent LO

⁴² ἀλλὰ μὴ τὰ αὐτὰ DPb : ἄλλα. οὐ τὰ αὐτὰ MN

⁴³ ἀποτελεῖν N : ἀπειλεῖν DPb haud reius : δὲ ἀποτελοῦσι M

⁴⁴ κακὰ δὲ πάντως D : κατὰ δὲ παντός Pb : κακὰ δὲ πάντες MN

⁴⁵ ἐστὶ] ἀστήρ Pb

⁴⁶ πυρώδους κόμης καὶ αἱματοειδοῦς DPb : πυρώδης tantum LO

⁴⁷ ἐάλω] ἀνηλώθη ποτὲ Pb

⁴⁸ ὠχρὰς Pb

⁴⁹ παρεμφερῆς Hercher : περιφερῆς codd.

οὐς⁵⁰ ὁ κεράστης κερατοειδεῖς ἔχων τοὺς⁵¹ πλοκάμους· ὁ λαμπαδίας πρὸς τούτοις ὁμοῖος λαμπάδι καιομένη· ἔστι γε μὴν ὁ ἵππος⁵², ὁ καὶ ἵππεὺς καλούμενος, δίκην λοφιδῆς ἵππου διαρραίνων τὰς ἀκτῖνας, ὀξύτατος δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους, διὸ καὶ τοιαύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας. Σάλπιγγος ἔτι μέμνηται ὁ Πτολεμαῖος ἐν τοῖς πρὸς Σύρον, περὶ οὗ εἶπεῖν τι οὐκ ἔχομεν· οὐδὲ γὰρ εὐρίσκομεν παρ' ἑτέρῳ τοιοῦτόν τι κατάστημα. 10b. Γίνονται δὲ καὶ ἕτεροι κομήται οἱ λεγόμενοι τράγοι, δίκην μαλλῶν ἢ πόκων ἐρίων νεφέλας τινὰς περικείμενοι, καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν οὕτω φαίνονται, εἰς δοράτων δὲ σχῆμα ἀποτελοῦνται· οὗτοι δὲ πάντες οὐ πλείω ἢ ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας πεφύκασι φαίνεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ εἰκῆ ἔφ' οἰουδήποτε κλίματος τοῦ οὐρανοῦ, περὶ δὲ μόνον τὸν γαλαξίαν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην. Οἱ γε μὴν τυφῶνες κατὰ τὸν νότιον πόλον, σφαῖραι δ' εἰσὶν οὗτοι πυρώδεις καὶ ὡσανεὶ σύνδεσμοι πυρός· οὗτοι δὲ ἐπὶ μὲν τῶν Ῥωμαϊκῶν καιρῶν οὐκ ἐφάνησαν, πρὸ δὲ αὐτῶν φανέντες ἔσεισαν τὴν Αἴγυπτον, ὅθεν αὐτοὺς Ἀριστοτέλης ἐξ ὑποκειμένης ὑγρᾶς οὐσίας ἀποτελεῖσθαι βούλεται, καὶ διὰ τοῦτο ἀραιῶς⁵³ ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου φαίνεσθαι διὰ τὴν ὑποκειμένην ξηρότητα.⁵⁴ Οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐπὶ τὸν βορέαν, κἂν ἢ πρὸς ἀνατολὰς ἢ δύσεις ὀρῶσι. Περὶ δὲ τὸν στέφανον ἕτερος⁵⁵ ἀναδύεται⁵⁶ κομήτης, ὅστις ὅταν φαίνηται τὴν τῶν Περσῶν ἀπειλεῖ κίνησιν· ἐφάνη δὲ καὶ ὅτε Νέρων τῆς μανίας ἐνήρχετο. Ἐκλάμπουσι δὲ πρὸς τούτοις καὶ λαμπάδες ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ μᾶλλον ἐν τῷ ἀέρι (οὐδὲν γὰρ ἄστρον προσέπηγε τῷ οὐρανῷ) καὶ φαίνονται ὅταν ἐκπίπτωσιν, ὅποιον γέγονε ἐπὶ Γερμανικοῦ Καίσαρος, ὅτε ἀγομένου θεάτρον ἐπὶ τῆς Ῥώμης τοιοῦτόν τι συμβέβηκεν, ὡς μηδένα σχεδὸν ἀγνοῆσαι τῶν τότε· δύο δὲ σχήματα ἔστιν, ὧν τὰ μὲν λαμπάδες καλοῦνται, τὰ δὲ βολίδες, καὶ⁵⁷ αἱ μὲν λαμπάδες ἐπὶ τῆς ἀρχῆς διακαίονται, αἱ δὲ βολίδες δι' ὅλου⁵⁸ πυρώδεις καταφέρονται ἔλκουσαι αὐλακα μακράν. Φαίνονται δὲ καὶ δοκοὶ⁵⁹, καὶ οὕτως αὐτὰς οἱ Ἕλληνες καλοῦσιν. Γίνεται δὲ καὶ χάσμα ἐν τῷ οὐρανῷ, οὗ συμβαίνοντος σάλιοι καὶ ῥήξεις ἐξ αὐτῶν καὶ διαστάσεις τῆς γῆς γίνονται. Καὶ ἕτερον δ' ἔτι ἐμπρησμῷ παραπλήσιον πολλάκις φαίνεται, ὅποιον ἐπὶ τῆς ἱστορίας εὐρίσκεται, ὅτε Φίλιππος ὁ Ἀμόντου ἐσάλευσε τὴν Ἑλλάδα. Φαίνονται δὲ καὶ περὶ τὸν ἥλιον ἀστέρες διὰ πάσης τῆς ἡμέρας καὶ περὶ τὸν δίσκον αὐτὸν καθάπερ στέφανος⁶⁰ καὶ ποικιλόχροοί τινες κύκλοι, ὅποιοι ἐφάνησαν ὅτε Αὐγουστος τοὺς ἐμφυλίους πολέμους ἐκδικῶν τὸν πατέρα ἀνανεοῦν ἔκρινεν⁶¹. Οὐδὲν δὲ ἦττον φαίνεσθαι συμβαίνει, ὡς ἔφαμεν⁶², περὶ τὸν ἥλιον ὡσανεὶ

⁵⁰ μεθ' οὐς DN : μεθ' οὗ LO (non habent MPb, qui aliter inducunt quae ad cerasten spectant) : μεθ' ὄν susp. Str.

⁵¹ τοὺς om. DMNPb

⁵² ἵππος] fort. ἵππιας (quod pro inseq. ἵππεύς legi volebat Osann 103, sed cf. Plin. nat. 2.90)

⁵³ ἀραιῶς Wachsmuth¹⁻² : ἀραιῶς ut vid. Pb^{pc} : ἄρεως MN : ἄρα D : σπανίως LO

⁵⁴ ξηρότητα] ὑγρότητα D et Camaterus

⁵⁵ ἕτερος DMNPb : ἄλλος LO

⁵⁶ ἀναδύεται D : ἀναφύεται cett.

⁵⁷ καὶ DPb : ἀλλ' MN : καὶ—μακράν om. LO

⁵⁸ δι' ὅλου D : om. cett.

⁵⁹ καὶ ὡς δοκοὶ Pb fort. recte

⁶⁰ στέφανοι Pb haud male inter cetera pessime corrupta

⁶¹ ἀνανεοῦν ἔκρινεν D : ἀνανεοῦν N : πεποίηκεν M : om. Pb

⁶² ὡς ἔφαμεν] ubinam?

τόζον καὶ μανιάκας πυρώδεις⁶³. Τοιαῦτά τινα οἱ περὶ τὸν Ῥωμαῖον Βάρρωνα⁶⁴ Νιγίδιον⁶⁵ τε καὶ Ἀπουλήιον⁶⁶ προύθηκαν. (*Sequitur opponiturque Campestris de cometis dissertatio.*)

25a-b. *ad rem in 25a et 25b simili quidem, non tamen uno eodemque modo tractatam, cf. Plin. nat. 2.89-92 et 96-8 (cum Mayhoff ad locc., Beaujeu^a 175-84, Ville 105, J. T. Ramsey 49-51, 140-58, 193), necnon Campestr. ap. Lyd. ost. 10b-15b (35.11-45.21 Wachsmuth²), Heph. Theb. apotel. 1.24 Pingree, Serv. auct. Aen. 10.272 (172.22-175.11 Murgia - Kaster) = Necheps. et Petosir. fr. *9-*11 Riess (cf. Wachsmuth² 165-73); vd. etiam Aristot. meteor. 1.7 et Ptol. apotel. 2.10.3-4 Hübner. Eusebi (hist. eccl. 3.8.2, cf. J. T. Ramsey 148-58) et Ptolemaei (apotel. 2.10.3) mentiones ab ipso Lydo additae videntur; quae nam in ceteris Apuleio tribuenda sint haud omnino liquet: in 25b litteris rectis expressimus cometarum vocabula quae etiam in 25a enumerantur, quem catalogum autem Apulei textum accurate reddere vix credamus, praesertim cum a Pliniano longius recedat (vd. Flintoff 371-7 et Keyser, necnon praef. 00)*

26. Lyd. ost. 44 (98.5-13 Wachsmuth²)

⁶⁷ (*Plura narrantur de fulmine cui nomen est ἀργής, vasa saepe integra relinvente, quae inibi conclusa sint discutiente.*) Καὶ⁶⁸ τὸ δὴ πάντων θαυμασιώτατον,⁶⁹ καὶ⁷⁰ ἐπὶ γυναικὸς ἐγκύμονος συμβῆναί φησιν ὁμοίως⁷¹ Ἀπουλήϊος, καὶ γυναικὸς οὐκ ἠγνοημένης, Μαρκίας δὴ⁷² ἐκείνης τῆς Κάτωνι τῷ τελευταίῳ συνοικησάσης· ἐμπροσθὸν γὰρ αὐτῇ κεραυνὸς ὁ λεγόμενος ἀργής ἦτοι λαμπρὸς⁷³ αὐτὴν μὲν παντελῶς ἐφύλαξεν ἀβλαβῆ, τὸ δὲ ἐν αὐτῇ διεφόρησεν οὕτως ἀνεπαισθήτως, ὥς μηδὲ αὐτὴν⁷⁴ συνιδεῖν ὅ τι γέγονε τὸ ἐν αὐτῇ, καίτοι πρὸς ἔξοδον ἔχον.⁷⁵

ad rem cf. Plin. nat. 2.137 (cum Mastandrea^a 82-3 et Tansey: vd. praef. 00)

⁶³ μανιάκας πυρώδεις MN : μανιακαὶ πυρώδεις D : μανιακῶς πυρώδες C : μανίαν. καὶ πυρώδης Pb

⁶⁴ βάρωνα Pb : βαρβάρωνα MN

⁶⁵ νηγίδιον D : ἠγίδιον Pb

⁶⁶ ἀπούλιον MN : ἀπολόιον Pb

⁶⁷ testes C, HPa, AmbrL. hinc Anonymus Treu 47.6-10, Psell. opusc. 28.23-7 Duffy, Io. Camaterus introd. in astronomiam 373-8 Weigl^b (ubi etiam Apulei nomen commemorabatur, quod tamen codex unicus in καὶ παλαιὸς corruptum praebebat: cf. Weigl^a 19), Eustrat. Nic. de fulguralibus ll. 137-51 Caudano, Basil. Achrid. orat. fun. in imp. Irenem 23 Gentile Messina

⁶⁸ καὶ—Ἀπουλήϊος] καὶ πάντως θαυμασιώτατον (-τερον Ambr) συμβῆναι ἐπὶ ἐγκυμονούσης γυναικὸς φησὶν Ἀπουλήϊος AmbrL

⁶⁹ post θαυμασιώτατον dist. Bandy cum CPa

⁷⁰ καὶ², quod etiam Anon. Treu et Psellus legisse videntur, recipere noluit Wachsmuth¹⁻²

⁷¹ ὁμοίως Corcella^a (καὶ... ὁμοίως, h.e. mulieri gravidae 'quoque, eodem modo' ac vasis) : ὁ μέγας C(sed é ex corr., ut vid.)HPa : om. AmbrL

⁷² δὴ Wachsmuth² : δὲ codd.

⁷³ ἦτοι λαμπρὸς om. AmbrL

⁷⁴ μηδὲ ταύτην HPa

⁷⁵ πρὸς ἔξοδον ἔχουσα Ambr : προεξοδεύσον ἔχουσα L

| | | |
|-----------------------|--|--------------|
| A | Romae, <i>Biblioteca Angelica</i> , gr. 29 (ff. 270r-271v) | saec. XIV |
| Ambr | Mediolani, <i>Biblioteca Ambrosiana</i> , D 473 inf. (ff. 89v-92v) | saec. XV/XVI |
| B⁷⁶ | In Civ. Vaticana, <i>Biblioteca Apostolica Vaticana</i> , Barb. gr. 194 (ff. 1r-34v) | saec. XV |
| C | Parisiis, <i>Bibliothèque Nationale de France</i> , suppl. gr. 257 | saec. X |
| D | Salmanticae, <i>Biblioteca Universitaria</i> , 2747 (ff. 208r-243v) | saec. XII |
| H | Londini, <i>British Library</i> , Harl. 6295 (ff. 149r-150v) | saec. XV |
| L | Florentiae, <i>Biblioteca Medicea Laurenziana</i> , plut. 80.23 (ff. 12r-22r) | saec. XV |
| M | Florentiae, <i>Biblioteca Medicea Laurenziana</i> , plut. 58.13 (ff. 31r-36v) | saec. XV |
| Mon | Monachii, <i>Bayerische Staatsbibliothek</i> , Cod. graec. 384 (f. 25r-v) | saec. XIV |
| N | Florentiae, <i>Biblioteca Medicea Laurenziana</i> , plut. 31.37 (ff. 368r-372v) | saec. XIV |
| O | Oxonii, <i>Bodleian Library</i> , Canon. gr. 41 (ff. 84r-90r) | saec. XV |
| P | In Civ. Vaticana, <i>Biblioteca Apostolica Vaticana</i> , Pal. gr. 312 (ff. 183v-192v) | saec. XVI |
| Pa | Parisiis, <i>Bibliothèque Nationale de France</i> , gr. 1884 (ff. 145v-149v) | saec. XVI |
| Pb | Parisiis, <i>Bibliothèque Nationale de France</i> , gr. 2244 (ff. 283r-286v) | saec. XIV |
| Pc | Parisiis, <i>Bibliothèque Nationale de France</i> , gr. 2424 (f. 189v) | saec. XIV |
| R | Parisiis, <i>Bibliothèque Nationale de France</i> , gr. 2381 (f. 70r) | saec. XIV |
| S | In Scoriali, <i>Real Biblioteca</i> , Φ.III.11 (ff. 107v-122v) | saec. XIV |
| V | Venetiis, <i>Biblioteca Nazionale Marciana</i> , gr. Z. 324 | saec. XIV |

Quibus accedunt ‘Anonymus Treu’ q.d. (collectio scilicet in codice Par. suppl. gr. 607a, saec. X, adservata et a Maximiliano Treu anno 1880 edita) et Michaelis Pselli tria opuscula physica quae in codice Bodl. Barocc. 131 leguntur (= *opusc.* 26-28 Duffy)

⁷⁶ Qui codex archetypus est recensio illius, quae ‘Barberina’ dicitur: vd. Zingg^b.

JOANNES LYDUS

IOANNIS LAVRENTII LYDI
LIBER DE OSTENTIS

ET

CALENDARIA GRAECA OMNIA

ITERVM EDIDIT

CVRTIVS WACHSMVTH

ACCEDVNT EPIMETRA DVO

DE COMETIS ET DE TERRAE MOTIBVS



LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCLXXXVII

RP

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΛΥΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΙΟΣΗΜΕΙΩΝ

PROOEMIUM

Οἱ τῶν Ἑβραίων λόγιοι τὸν περὶ προγνώσεως λόγον
3 διχῆ τέμνουσιν εἰς σημεῖα καὶ τέρατα· καὶ σημεῖα
μὲν εἶναι βούλονται τὰ ἐν μετεώροις συνιστάμενα,
τέρατα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς ὡς παρὰ φύσιν φαινόμενα,
ὁποῖον ἐκείνο τὸ ἐπὶ τῆς καλουμένης τῶν Ἑβραίων
ἐξόδου ἀναφερόμενον περὶ Μωϋσέως αὐτοῦ· καὶ εἶδεν
10 ὅτι ἡ βάτος καίεται, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο' (Exod.
3, 2), καὶ πάλιν· ἔρριψε Μωϋσῆς τὴν ῥάβδον ἐπὶ τὴν
γῆν καὶ ἐγένετο ὄφις' (Exod. 4, 3), καὶ πάλιν· εἰσήνεγκε
Μωϋσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ καὶ ἐγένετο
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὡσεὶ χιών' (Exod. 4, 6), εἶτα αὖθις· καὶ
13 εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Μωϋσῆν· λήψη ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ
ποταμοῦ ἐπὶ τὸ ξηρὸν καὶ ἔσται αἷμα' (Exod. 4, 9)·

1. 2 TITVLVS in C deest cum initio libri; neque inscr. generalis in ullo alio codice legitur; sed vide testimonium Photii (bibl. cod. 180 p. 125^a 31 et 33) et Suidae v. Ἰωάννης Φιλαδέλφειος Ἀνδός || 4—p. 5, 2 petita sunt ex Lydi de mensibus IV 97. ultimum nimirum hoc quod legitur inter istius libri excerpta Barberina (cod. 177) videtur iam fluxisse ex initio libri qui istum sequebatur i. e. de ostentis: vide Wünschium in 'Byz. Zeitschr.' V p. 412 || 9 Μωσέως Paris. 3084

εἶτα ὑποβάς· ‘καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἐὰν λαλήσῃ Φαραὼ πρὸς ὑμᾶς λέγων “δότε σημεῖον ἢ τέρας”, λάβε τὴν ράβδον σου καὶ ρίψον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἔσται δράκων’ (Exod. 7, 8. 9). καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλ’ ἔτι τέρας ἄλλο φοβερώτερον ἢ τοῦ παντός 5 Αἰγυπτίου ὕδατος εἰς λύθρον μεταβολή (Exod. 7, 20) καὶ τῶν βατράχων τὸ πλῆθος (Exod. 8, 9) καὶ οἱ λεγόμενοι σκνίπες καὶ οἱ μύωπες, οὓς αὐτοὶ καλοῦσι κυνομυίας (Exod. 8, 17. 18), καὶ ἡ τῶν κτηνῶν φθορά (Exod. 9, 3. 6) καὶ ὁ κονιορτός ὁ ἐλκώδης, φλυκταῖναι 10 καὶ ἀκρίδες· ταῦτα πάντα τέρατα ἂν δικαίως λέγοντο. σημεῖα δὲ τὰ ἐξ ὑπερτέρων φαινόμενα, οἷον ἐκεῖνο ὃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς φέρεται γραφῆς· ‘καὶ ἔβρεξε κύριος τὴν χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου· ἦν δὴ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάξῃ’ (Exod. 9, 15 23. 24), καὶ πάλιν· ‘ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος καὶ θύελλα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου’ (Exod. 10, 22).

Τοιοῦτος τοίνυν Ἑβραίοις ὁ περὶ σημείων λόγος· ἐξ ὧν, οἶμαι, καὶ τᾶλλα τῶν ἐθνῶν διοσημείας ταῦτα 20 καλεῖν ἔγνω τὰ σήματα· Ζεὺς γὰρ ὁ ἀῆρ κατὰ τοὺς φυσικοὺς λέγεται, ὅτι ζωοποιός ἐστιν ὥστε διοσημεία τὸ τοῦ ἀέρος σημεῖον, ὥσπερ εὐδίων τὸ πρᾶον καὶ γαληνὸν τοῦ ἀέρος καλεῖται σχῆμα. οὐ χρὴ οὖν πρὸς τὰ ὀνόματα ταραττομένους τοὺς ἀπλουστέρους ἀποπη- 25 δᾶν τοῦ μαθεῖν· ‘δώσω’, γάρ φησι, ‘σημεῖα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω· αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδια καπνοῦ· ὁ Ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς

20 διοσημείας libri || 22 διοσημεία Paris., διοσημία Barber. || 23 ὥσπερ corr. Schow. pro ὅπερ. || 25 τοὺς ἀπλουστέρους om. Paris.

σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶψα (Joel 3, 3. 4. Act. ap. II 19. 20).'

Nonnulla interciderunt, quibus Lydus exposuit sua quidem aetate vulgo plane reici omnem hanc de ostentis 5 doctrinam, sed non recte; talibus enim signis revera portendi aliquid. quod cum valeat in τέρατα tum quam maxime in σημεια. atque apud veteres Graecos et Italos fuisse haud paucos, qui ex ostentis certam quandam coniecturam de rebus futuris fieri posse non 10 solum ipsi crediderint sed permultis libris hanc vaticinandi artem explanaverint. Ad huius disputationis particulam eam, qua τέρατα tractabantur, fortasse spectavit Theophylactus Simocatta hist. eccl. Reg. p. 186 B his verbis: περὶ τῶν ἀνθρωπομορφῶν καὶ Νειλώων 15 ζώων καὶ τοῖς πάλαι ἰστόρηται. τίνος δὲ σημαντικὸν ἢ τούτων ἐνδημία καθέστηκεν εἰπεῖν ἐδάραρσεν ὁ Λυδὸς κτλ. In Caseolino haec omnia interierunt (fortasse totum unum folium explentia) praeter clausulam ultimi enuntiati.

Bekkerianae

. 378

Ed. Hasiana

P. 2A

..... τουτὶ πράττειν ἐπαγγειλάμενοι. τῆς 21 μὲν [οὖν τῶν πο]λλῶν δόξης ἀγὰ πρόην ἐτύχανον ὧν, καὶ γράμματα μό[να τὰ περὶ τοῦ]των γεγραμμένα τοῖς ἀρχαίοις ἐνόμιζον. ἐπειδὴ [δὲ ἡ πείρα τ]ῆν περὶ αὐτῶν ἀλήθειαν ἔδειξε καὶ ἡ γενομένη τοῦ [κομήτου 25 π]ρόην ἐπιτολή (ἰππέως δὲ ἄρα ἦν τὸ λεγόμενον σχῆ[μα] καὶ ἡ δι]ὰ ταύτην συμβᾶσα τῶν κακοδαιμόνων Περσῶν [φοδος, μέ]χρι μὲν τῶν Ὀρόντου γενομένη μερῶν (a. 540 p. Chr.), συντομωτάτην [δὲ τὴν ὑπ]ο- B

inde a 20 incipit C || 25 ἰππέως scripsi pro ἰππεὺς | λεγόμενον pro γενόμενον con. H.

στροφὴν ὡς οἶόν τε λαβοῦσα (ἐδήλου γὰρ δὴ καὶ τὴν π
 τοῦ κρα[ταιοτάτου βασι]λέως νίκη), ὑπ' αὐτῶν λοιπὸν
 τῶν πραγμάτων καὶ τῆς [ἐξ αὐτῶν] μαρτυρίας γρά-
 φειν περὶ τῶν τοιούτων προήχθη, ἅμα μὲν πρὸς τῆς
 4A ἐμῆς ἔσεσθαι μνήμης τὸ πρᾶγμα νομίζων, ἅμα δὲ ἄτο- 5
 πον καὶ φθόνου γέμον ἠγούμενος εἶναι τὸ πόνους
 τοσοῦτους τοῖς ἀρχαίοις καταβεβλημένους εἰς τοὺς
 περὶ τούτων λόγους ἄχρι παντὸς μῆναι λανθάνοντας.

2. Ἀρμόδιον δὲ εἶναι νομίζω τῶν περὶ τῶν τοιού-
 των γράφειν ἐθέλοντι, πόθεν τε ἢ τῶν τοιούτων κα- 10
 τάληψις ἤρξ[ατο, λέγ]ειν, καὶ ὅθεν ἔσχε τὰς ἀφορμὰς,
 καὶ ὅπως ἐπὶ τοσοῦτον προ[ῆλθεν], ὡς καὶ αὐτούς, εἰ
 B θέμις εἰπεῖν, Αἰγυπτίους ὑπερβαλεῖν. τούτων [γὰρ
 δὴ, μετὰ] Ζωροάστρην τὸν πολύν, Πετόσιρις τοῖς
 εἰδικοῖς τὰ [ἐν γένει διαπλέ]ξας πολλὰ μὲν κατ' αὐτὸν 15
 παραδοῦναι βιάζεται, οὐ πᾶ[σι δὲ παρα]δίδωσι ταῦτα,
 6A μόνους δὲ τοῖς καθ' αὐτόν, μᾶλλον δὲ ὅσοι καὶ [αὐ-
 τῶν] πρὸς στοχασμοὺς ἐπιτηδειότεροι. Ἀντίγονος
 δὲ μετ' ἐκείνον δι[έκρι]νε μὲν καὶ διήρθρωσε τὴν
 παράδοσιν, πρὸς δὲ τὸ πυκνὸν [τῶν ἐν τῇ ἀστρ]ονομίᾳ 20
 γραμμῶν ἀποκλίνας ἀμύθητον ὄχλον [καὶ ἀσαφείας
 πάσης ἀ]νάμεστον τῇ γραφῇ συγκατέθετο. τὰ γὰρ
 Ἀριστοτέλει εἰρημένα γνωριμώτατα. Ἡλιόδωρος
 δὲ καὶ Ἀσκλατίων, ἔτι καὶ Ὠδαψὸς ὁ Θηβ[αῖος καὶ
 ὁ Αἰγυεύς] Πολλῆς καὶ ὁ θειότατος πρὸ αὐτῶν Πτο- 25
 B λεμαῖος, οὐ μέχρι παντὸς ἴσχ[υσ]αν τὴν παλαιὰν
 ἀσάφειαν τοῦ πράγματος ἐκβαλεῖν, καίτοι γε σφόδρα

15 ἰδικοῖς C || 24 pro Asclatione dubitanter H. proponit
 Asclatarionem, quode cf. Sueton. Domitian. c. 15 | Ὠδαψὸς
 scripsi pro Δαψὸς ex Hephaestione, qui semper (i. e. quater)
 hanc nominis formam exhibet || 24. 25 καὶ ὁ Αἰγυεύς] supplevi
 e Suida et Eudocia v.

5 καὶ τοῦτο ποιῆσαι σπεύσαντες. ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν, τοὺς
 ἐξ Ἰταλίας φημί, Τάγης ἀρχηγὸς τοῦ πράγματος γέ-
 γονεν, ἀκόλουθον τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι χρήσασθα[ι, μ]ἄλ- 8 A
 λον δὲ τῇ τούτων ἐννοίᾳ· τοῖς γὰρ ἀρχαιοτέροις
 5 ὀνόμασιν ἐκεῖνα συγκείμενα δυσπαρακολούθητά πῶς
 ἔστι καὶ οὐ σφόδρα σαφῆ. [χρησόμεθα δὲ καὶ τοῖς]
 λοιποῖς, Τάρχοντι τε τῷ θυσοκόπῳ καὶ Ταρκύτῳ
 τῷ [τελεστῇ καὶ Κα]πίτωνι ἱερεῖ, ὥστε ἐκ τῶν πᾶσι
 τούτοις εἰρημέ[νων γλαφυράν] τινὰ διαπλέξαι τοῦ
 10 πράγματος ἀρμονίαν. δεῖ [τοίνυν ἀφη]γήσασθαι πρῶ-
 τον τίς τε οὗτος ὁ Τάγης καὶ τίνες οἱ λοιπ[οί, καὶ B
 ὅπως] γράμμασιν ἐνεπιστεύθη παρὰ τὸ κρατοῦν ἐν
 τοῖς ἱερ[οῖς τὰ τοιαῦ]τα.

3. Τάρχων, ταύτη ἔχων τὴν προσηγορίαν, ἀνήρ
 15 γ[έγονε μὲν] θυσοκόπος, ὡς αὐτὸς ἐπὶ τῆς γραφῆς 10 A
 εἰσηγήνεκται, εἷς [τῶν ὑπὸ] Τυρρηνοῦ τοῦ Λυδοῦ δι-
 δαχθέντων. καὶ γὰρ δὴ τοῖς Θούσκ[ων γράμμα]σι
 ταῦτα δηλοῦται, οὐπὼ τηνικαῦτα τοῖς τόποις ἐκείνοις
 Εὐάνδρου τοῦ Ἀρκάδος ἐπιφανέντος. ἦν δὲ ἀλλοιός
 20 τις ὁ τῶν γραμμάτων τύπος, καὶ οὐδὲ ὅλως κατημα-
 ξευμένος ἡμῖν· ἦ γὰρ ἂν τῶν ἀπορρήτων τε καὶ ἀναγ-
 καιοτέρων οὐδὲν ἔμεινεν ἄχρι τοῦ παρόντος λανθάνου.
 φησὶ τοίνυν ὁ Τάρχων ἐπὶ τοῦ συγγράμματος, ὅπερ
 εἶναι τινες Τάγητος ὑποπτεύουσιν, ἐπειδήπερ ἐκεῖ B
 25 κατὰ τινὰ διαλογικὴν ὁμιλίαν ἐρωτᾷ μὲν δῆθεν ὁ
 Τάρχων, ἀποκρίνεται δὲ ὁ Τάγης ὡς προσκαρτερῶν
 ἐκάστοτε τοῖς ἱεροῖς, ὡς [τυχόν] συμβέβηκεν αὐτῷ
 κατὰ τινὰ χρόνον ἀροτριῶντι θαυμασίον τι, οἷον οὐδὲ

7. 8 Ταρκυτίῳ τῷ Θύσκῳ conl. Müller, Etrusc. II p. 36 n. 66;
 sed cf. M. Haupt, Opusc. II p. 153 sq. || 14 ταύτης (s man.
 prima expuncta) C | 20. 21 κατημαξευμένος C

ἀκήκοέ τις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γενόμενον· ἀνεδόθη γὰρ <ἐκ> τοῦ αὐλακος παιδίου, ἄρτι μὲν τεχθῆναι δοκοῦν, ὀδόντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἡλικίᾳ C γνωρισμάτων ἀπροσδεές. ἦν δὲ ἄρα τὸ παιδίον ὁ Τάγης, ὃν δὴ καὶ χθόνιον Ἑ[ρμῆν] εἶναι τοῖς Ἑλλησιν ἔδοξεν, ὡς πού καὶ Πρόκλος φησὶν ὁ διάδοχος. 12A τοῦτο δὲ ἀλληγορικῶς παρὰ τὸν ἱερατικὸν παρακεκάλυπται νόμον, ἐπεὶ οὐ προφανῶς ὁ περὶ θειοτέρων πραγμάτων λόγος διὰ τοὺς ἀνιέρους, ἀλλὰ νῦν μὲν μυθικῶς νῦν δὲ παραβολικῶς παραδέδοται· ἀντὶ γὰρ 10 τοῦ εἰπεῖν ψυχὴν τελειοτάτην καὶ τῶν οικείων ἐνεργειῶν ἀπροσδεῆ ἐπὶ τὴν ὕλην ἐλθεῖν, βρέφος ἄρτιγενὲς ἐκ τοῦ αὐλακος ἀναδοθῆναι φησι. Τάρχων δὲ ὁ B πρεσβύτερος (γένεονε γὰρ δὴ καὶ νεώτερος, ἐπὶ τῶν Αἰνείου στρατευσάμενος χρόνων) τὸ παιδίον ἀναλαβὼν 15 καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐναποθέμενος τόποις ἡξίου τι παρ' [αὐτοῦ] τῶν ἀπορρήτων μαθεῖν. τοῦ δὲ αἰτουμένου τυχῶν βι[βλίου] ἐκ τῶν εἰρημένων συνέγραψεν, ἐν ᾧ πυνθάνεται μὲν ὁ Τάρχων τῇ τῶν Ἰταλῶν ταύτῃ τῇ συνήθει φωνῇ, ἀποκρίνεται δὲ ὁ Τάγης γραμμασιν 20 ἀρχαίοις τε καὶ οὐ σφόδρα γνωρίμοις ἡμῖν γε ἐμμένων τῶν ἀποκρίσεων. πλὴν ἄλλ' ὅσον μοι γέγονε δυνατὸν, ἐκ τε τῶν Θούσκων ἐκ τε τῶν ἄλλων ὅσοι τούτους C ἤρμηνευσαν, Καπίτωνός τε φημι καὶ Φοντηίου, καὶ Ἀπουληίου Βικελλίου τε καὶ Λαβεῶνος καὶ 25 Φιγούλου, Πλινίου τε τοῦ φυσικοῦ, πειράσομαι ταῦτα πρὸς ὑμᾶς διελθεῖν.

1 ἀναδοθῆναι conl. H. || 2 ἐκ addidi coll. 13 | τετεχθῆναι C || 23 Θούσκων scripsi pro πέυσεων: cf. proleg. || 24 Φοντηίου corr. Schmitz mus. Rhen. XI p. 299 pro Φωντηίου || 25 βικελλίου C; de Vicellio cf. proleg.

44. Διάφορος δὲ καὶ οὐ μονοειδῆς ἡ τῶν κερα-
 νῶν φύσις. τοὺς μὲν γὰρ ψολόεντας ἢ παλαιότης B
 καλεῖ, τοὺς δὲ ἀργῆτας, σκηπτοὺς τε καὶ πρηστῆ-
 ρας. οὐδὲ γὰρ πάντες ταῦτὸ πράττουσιν. εἰσὶ δὲ οἱ
 5 καὶ ἀναστρέφουσι πρὸς τὰς ῥήξεις τῶν νεφῶν, ὅθεν
 καὶ ἐξεθλίβησαν. καὶ οἱ μὲν διάπυροι πρηστῆρες,
 340 οἱ δὲ μὴ πυρώδεις τυφῶνες, οἱ δ' ἔτι μᾶλλον ἀνει-
 μένοι ἐκνεφίαι. αἰγίδες γε μὴν λέγονται οἱ ἐν
 συστροφῇ ἀέρος φερόμενοι. ταύτῃ αἰγίδα Διὶ περι-
 10 τίθησιν ὁ λόγος, οἶονεὶ τὸν ἀέρα καταιγίδος καὶ συσ-
 σεισμοῦ αἴτιον παραινιττόμενος. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα C
 σχήματα κεραυνῶν· ἐλικίας αὐτοὺς τὰ βιβλία καλεῖ,
 ὅτι ἐλικοειδῆ γραμμὴν ἐν τῷ καταφέρεσθαι παρα-
 δεικνῦσιν.

15 Ἔστι δὲ θαυμάσαι καὶ τούτῳ τὴν φύσιν καὶ τὸ
 ἄβατον τῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων. οὐδὲ γὰρ πάντες
 (καίτοι πάντες ἐξ ἀέρος καὶ συστροφῆς νεφῶν φερό-
 μενοι) τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις δρῶσιν. ὁ γὰρ ἐν αὐτοῖς
 λεγόμενος ἀργῆς, ὃν καὶ λαμπρὸν ἐξαιρέτως καλοῦσιν
 20 οἱ ἀρχαῖοι, πολλάκις ἐμπεσὼν ἐπὶ πίδακτον ἢ ἄγγος D

1—14 similia narrat Lydus de mensib. III 52 et III 96:
 cf. Aristotel. meteor. III 1, 9 sq. et quos laudat in commentar.
 ad l. s. Ideler vol. II p. 259 sq., praeterea Plin. II 133. 134;
 Apulei. de mundo cap. 12 et 15 || 1 καὶ om. C || 6. 7 Arrhian.
 l. s. p. 235, 13 διάπυροι μὲν κεραυνοί· ἀθρόοι δὲ καὶ ἡμί-
 πυροι πρηστῆρες· ὅσοι δὲ ἔρημοι πυρὸς τυφῶνες· οἱ δὲ
 ἔτι ἀνειμένοι (quam scripturam tuetur ipsius Lydi comparatio)
 ἐκνεφίαι. || 6 εἰ μὲν L || 7 μὴ om. L || 8—14 cf. Arrhian. l. s.
 p. 237, 8 αἰγίδες ὅσοι ἐν συστροφῇ πυρὸς (ἀέρος Meineke) κα-
 ταφέρονται, ἐλικες δὲ ὅσοι ἐς ἐλικοειδῆ γραμμὴν διάττουσιν. || 8
 γε] δὲ L || 9 ἀέρος scripsi pro πυρὸς [ταύτῃ—παραινιττόμενος
 (11)] om. L || 11 παραινιττόμενοι C || 17 φερόμενοι] στρεφόμενοι
 C || 18—p. 98, 2 Plin. II 137 tertium est quod clarum vocant
 mirificae maxime naturae, quo dolia exhaustiuntur intactis operi-
 mentis; cf. Arrhian. l. s. p. 237, 22 W.

ἀπλῶς ἢ οἴνου ἢ ὕδατος, τὸ μὲν περιέχον ἀπήμαντον
 τὸ δὲ ἐμπεριεχόμενον ἄφαντον ἐποίησεν. οὐχ ἥκιστα
 δὲ καὶ ἐν σκεύεσι χρυσίον ἢ ἀργύριον φέρουσιν ἐμ-
 172 Α πεσῶν τῷ ἴσῳ τρόπῳ τὰ μὲν ἔνδον ἔτηξε, τὰ δὲ
 ἔξωθεν ἔσωσε. καὶ τὸ δὴ πάντων θαυμασιώτατον ἐπὶ 5
 γυναικὸς ἐγκύμονος συμβῆναι φησιν ὁ μέγας Ἀπου-
 λήσιος, καὶ γυναικὸς οὐκ ἠγνοημένης, Μαρκίας δὴ
 ἐκείνης τῆς Κάτωνι τῷ τελευταίῳ συνοικησάσης. ἐμ-
 πεσῶν γὰρ αὐτῇ κεραυνὸς ὁ λεγόμενος ἀργῆς ἦτοι
 λαμπρὸς αὐτὴν μὲν παντελῶς ἐφύλαξεν ἀβλαβῆ, τὸ δὲ 10
 Β ἐν αὐτῇ διεφόρησεν οὕτως ἀνεπαισθήτως, ὥς μηδὲ
 αὐτὴν συνιδεῖν ὅ τι γέγονε τὸ ἐν αὐτῇ, καίτοι πρὸς
 ἔξοδον ἔχον. τοιαύτην μὲν κατ' ἐξαίρετον ἐνέργειαν
 ἢ τοῦ ἀργῆτος εἴληχε φύσις.

45. Γενικῶς δ' εἰπεῖν, ἀβλαβῶς φυλάττεται ἀπὸ 341
 κεραυνῶν καὶ οὐδὲ βάλλεται τὴν ἀρχὴν ἐν μὲν φυτοῖς 16
 δάφνη καὶ συκῆ· καὶ γὰρ ἡλίου ταῦτα. ὅθεν καὶ

1 ἢ ante οἶνον om. CL | ἀπήμαντος C || 2 περιεχόμενον V ||
 3—5 Plin. l. s. *aurum et aes et argentum liquatur intus sac-
 culis ipsis nullo modo ambustis ac ne confuso quidem signo
 cerae*, cf. Arrhian. l. s p. 237, 19 *κντίδος μὲν ξύλον μαλθακοῦ
 ἀψάμενοι διῆξαν, ἀπαθῆ ἀπολιπόντες· τὸ δὲ χρυσίον ἔτηξαν τὸ
 ἐνόν.* || 4 ἔνδοθεν L || 5 ἐκτός L || 5—13 Plin. l. s. *Marcia prin-
 cept Romanarum icta gravida partu exanimato ipsa citra ullum
 aliud incommodum vixit.* || 5 τὸ δὴ] om. L | πάντως L | ante
 ἐπὶ add. καὶ CV | ἐπὶ — μέγας (6)] *συμβῆναι ἐπὶ ἐγκυμονούσης
 γυναικὸς φησιν L*, qui saepe immutatis et praetermissis verbis
 epitomes speciem prae se fert ita ut discrepantias eius non
 afferam nisi ad rem facientes || 6. 7 pro Ἀπουλήσιος perperam
 H. Πλίνιος suspicatur || 7 δὴ scripsi pro δὲ || 13 ἐνέργειαν
 om. V || 15—p. 99, 8 eadem fere narrat Lydus de mensib.
 III 52 et IV 9 || 15—17 Plin. II 146 *ex his quae terra gignuntur
 lauri fruticem non icit.* Plutarch. symp. V 9, 4 *ὡς φασιν, οὐ
 κεραυνοῦται (ἢ συκῆ).* cf. III 2, 5 et Geoponic. VII 11 et XI 2 ||
 15 ἀβλαβῆ L || 17—p. 99, 3 Plin. XV 134 (*laurus*) *grata
 Apollini visa . . . quia manu satarum receptarumque in domos*